

СВІТОВІ МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Коротунова А.Г., здобувач вищої освіти групи Б-3/1

Науковий керівник - Горобченко О.А., канд.екон.наук,

доцент кафедри економіки підприємств

Миколаївський національний аграрний університет

Сьогодні в українському суспільстві спостерігається підвищений інтерес до соціальної сфери та нагальних життєвих потреб людини. Чинна державна модель соціальної політики вступає в суперечність із цілями посткризової модернізації економіки та суспільства. Інертність адаптаційних механізмів сприяє поширенню бідності, що призводить до відтворення витратного характеру системи соціальної підтримки. Тому в суспільстві соціальна політика неспроможна перерозподілити ресурси на користь тих, хто потребує цього найбільше. Відсутність чітких стратегічних пріоритетів соціальної політики спричиняє розпорошення коштів та недостатню ефективність соціальних програм. Реалізація державної соціальної політики в Україні потребує дослідження світового досвіду та його адаптації до українських реалій. Тому актуальним є вивчення світових моделей соціальної політики та визначення моделі соціальної політики для сучасного українського суспільства.

У зарубіжній соціальній практиці стали загально визнаними три моделі соціальної держави, а відповідно і соціальної політики: ліберальна; континентально-європейська і скандинавська [1].

Ліберальна політика ґрунтується на наявності у суспільній свідомості віри в регулюючі можливості ринку та розвинутою системою приватної благодійності. Її формування відбувалося в умовах домінування приватної власності, ринкових відносин і під впливом ліберальної трудової етики. Ця модель набула широкого розвитку в Австралії, США, Канаді, Великобританії і Японії. Основними умовами її функціонування було мінімальне втручання держави в ринкові відносини й обмежене застосування заходів державного регулювання. У внутрішньому валовому продукті державному сектору економіки належить лише невелика частка. Саме тому домінуючу роль у соціальній сфері відіграють приватні добродійні організації, створені за різними ознаками – етнічними, релігійними чи іншими. Сутність ліберальної політики полягає у зниженні ролі держави у розв'язанні соціальних проблем громадян, наданні їм якомога більшої свободи для самостійного їх розв'язання. Характерно, що така політика можлива за повної відсутності або слабкості лівих політичних сил або їхніх представників у владних структурах, так як основними їх лозунгами є соціальний захист населення від можливих соціальних потрясінь та збільшення ролі держави з даного питання.

Континентально-європейська модель впроваджена в країнах із соціально орієнтованою ринковою економікою, зокрема, Німеччині, Австрії, Італії, Франції, Голландії, характерна опора на правове регулювання системи соціального забезпечення. Відмінною її рисою є «самоврядність» страхових кас, що перебувають у спільному веденні власників підприємств і впливових профспілок, які представляють інтереси найманих робітників. Розмір гарантованих виплат у випадку безробіття залежить від виробничого стажу, а строки – від тривалості сплати страхових внесків, їхньої величини й віку

працівника. У деяких країнах світу період виплат допомоги з безробіття збільшений для осіб старше 50 років [2].

За скандинавської моделі провідну роль у соціальному захисті населення відводить державі і надає базове забезпечення всім громадянам країни з державного й місцевого бюджетів, сформованих за рахунок податків. На відміну від ліберальної моделі, де кожен сам піклується про свій добробут і забезпечення, ця модель соціальної політики заснована на концепції «солідарності», у якій соціальний захист розглядається як справа всього суспільства, а не окремо взятих індивідів, тому її нерідко називають солідарною. Модель знайшла практичне втілення в країнах північної Європи – Швеції, Норвегії, Фінляндії, Данії, а також у Нідерландах і Швейцарії. Її основними завданнями вважаються загальна зайнятість і вирівнювання доходів населення та пом'якшення розшарування суспільства за рівнем доходу.

Модель соціальної політики української держави має представляти собою симбіоз лібералізму та соціальної орієнтації. Перший дає можливість в умовах відсутності достатніх фінансових коштів у держави створити умови для самореалізації і самозабезпечення економічних суб'єктів. Друга складова передбачає формування раціональної системи соціального захисту населення. В умовах соціально-ринкової трансформації держава має виступити соціальним амортизатором перетворень і одночасно проводити активну соціальну політику на нових, адекватних ринковим вимогам засадах. Соціальні амортизатори – це механізми соціального захисту. Призначення соціальних амортизаторів: нівелювання дестабілізуючих наслідків ринкової економіки; пом'якшення соціальної напруги; забезпечення м'якої адаптації суспільних структур [3, 1].

Отже, із зарубіжних моделей змішаної соціальної політики та соціальної стратегії для України корисною вбачається соціал-демократична модель в цілому і, зокрема регіональні типи, як скандинавська соціальна модель соціального ринкового господарства, в яких найбільш помітно

виражена соціальна орієнтація. Вони більшою мірою пов'язані з українськими соціальними традиціями, у яких важливе місце посідають ідеї соціальної справедливості і захищеності. Напрями та стратегічні пріоритети соціальної політики та соціальної стратегії залежать від економічного розвитку держави та її спроможності проводити в життя соціальні програми, що забезпечують гідне життя суспільства. Соціальна політика та соціальна стратегія, її розвиток, залежать насамперед від форми політичного устрою та політичного режиму.

Список використаних джерел

1. Сергієнко О. Соціальна політика в сучасному світі та в Україні / О. Сергієнко // Україна: аспекти праці. – 2012. – № 1. – С. 45 – 50.
2. Семигіна Т. Соціальна політика у глобальному вимірі. – К.: Пульсари, 2013. – С. 56 – 57.
3. Вегера С. Європейські соціальні стратегії і Україна / С. Вегера // Україна: аспекти праці. – 2011. – № 7. – С. 12 – 19.